

บทความวิจัย (Research Article)

การบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

The Risk Management According to the Four Noble Truths of Educational Institutions under the Office of the Phrapariyattidhamma Education Area 7, General Education Division

กิริติ แก้วสกุล¹, ทวี สรณาคำ², และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส³

Keerati Keawsakul¹, Tawee Sranamkam², and Phrakhrupalad Boonchuay Chotivungso³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand^{1,2,3}

Received: February 5, 2023 Revised: February 27, 2023 Accepted: February 27, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยง สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหาร ความเสี่ยง สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความ เสี่ยงของสถานศึกษาโดยรวมได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติมากที่สุดในด้านการประเมินความเสี่ยง ตามหลักของสมุทัย รองลงมา คือ ด้านการรายงาน และติดตามผลตามหลักของนิโรธ และน้อยที่สุด คือ ด้าน การกำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักของทุกข์ ผลการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 โดยรวมพบว่าการบริหารความเสี่ยงจะต้องปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) ระบุความเสี่ยง 4) ประเมินความเสี่ยง 5) ตอบสนองความเสี่ยง 6) กำหนด กิจกรรมควบคุม 7) ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 8) ติดตามผลและรายงาน การบริหารความเสี่ยงตาม หลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สถานศึกษามีความเสี่ยง (ทุกข์) 2) โอกาสในการเกิดความเสี่ยง (สมุทัย) 3) การแสวงหาวิธีการป้องกันความเสี่ยง (มรรค) และ 4) ความสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันความเสี่ยง (นิโรธ)

คำสำคัญ : ความเสี่ยง, กิจกรรมควบคุม, อริยสัจ 4

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current state of risk management of educational institutions under the Office of Phrapariyattidhamma Education Area 7, General

¹ Corresponding author, Tel. 089-526-5405, Email: 6405205040@mcu.ac.th

Education Division; 2) to study risk management guidelines of educational institutions under the Office of Phrapariyattidhamma Education Area 7, General Education Division; 3) to present risk management guidelines for educational institutions under the Office of Phrapariyattidhamma Education Area 7, General Education Division. This study was carried out by means of a mixed- method research. The research tools were questionnaires and interviews. The results were as follows: The state of risk management of educational institutions as a whole was performed at a high level. It was most practiced in risk assessment according to the principles of Samudaya, followed by the report and follow-up according to the principle of Nirodha and the least was the setting of objectives according to the principle of Dukkha. The results of the study of risk management guidelines according to the Four Noble Truths found that risk management must be implemented in the following stages: (1) studying the school environment; (2) setting objectives; (3) identifying risks; (4) assessing risks; (5) responding to risks; (6) determining controlled activities; (7) information and communication; (8) follow up and report. The risk management according to the Four Noble Truths of educational institutions under the Office of Phrapariyattidhamma Education Area 7 consisted of 4 steps: (1) the educational institution is at risk (Dukkha); (2) the likelihood of being at risk (Samudaya); (3) the search for risk prevention methods (Magga); (4) the success of risk prevention (Nirodha).

Keywords: Risk Management, control activities, Four Noble Truths

บทนำ

ความเสี่ยง เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอในทุกการดำเนินการกิจขององค์กร เมื่อวิวัฒนาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมอันเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในองค์กรในมิติต่าง ๆ อาจเป็นได้ทั้งภัยคุกคามที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือเป็นโอกาสที่ส่งเสริมความท้าทายการดำเนินการภารกิจรูปแบบใหม่ ๆ ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ถือเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ ที่สำคัญในการจัดการกับเหตุการณ์ในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นและสร้างผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรทั้งที่เป็นเชิงลบอันนำไปสู่การไม่บรรลุเป้าหมายและที่เป็นเชิงบวกอันนำไปสู่การแสวงหาโอกาสและความท้าทายใหม่ขององค์กร ซึ่งหากองค์กรมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมย่อมทำให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ รวมทั้งสามารถสร้างมูลค่าหรือคุณค่าเพิ่ม (Value Cre-ation) (ศูนย์บริหารความเสี่ยง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565)

พระไตรปิฎกเล่มที่ 35 พระอภิธรรมปิฎกเล่มที่ 2 [ฉบับมหาจุฬาฯ] ได้กล่าวถึงอริยสัจ 4 อ้างความถึงการให้ความหมาย ของอริยสัจ 4 ไว้ ได้แก่ 1) ทุกขอริยสัจ (อริยสัจคือทุกข์) 2) ทุกขสมุทัยอริยสัจ (อริยสัจคือเหตุเกิดแห่งทุกข์) 3) ทุกขนิโรธอริยสัจ (อริยสัจคือความดับทุกข์) และ 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ (อริยสัจคือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์) ในบรรดา ทุกขอริยสัจนั้นชาติเป็นไฉน ความเกิด ความเกิดพร้อม ความหยั่งลง ความบังเกิดเฉพาะ ความปรากฏแห่งขันธ ความได้อายตนะ ในหมู่สัตว์นั้น ๆ ของเหล่าสัตว์นั้น ๆ

นี้เรียกว่า ซาติ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงคุณค่าของอริยสัจ 4 ไว้ดังนี้ 1) เป็นวิธีการแห่งปัญญา ดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล วิธีการแก้ปัญหาใด ๆ จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผล จะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันนี้ 2) เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตนด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของตัวการพิเศษเหนือธรรมชาติ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ 3) เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคน ไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัว กว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังต้องการมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่า และมีความสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป 4) เป็นหลักความจริงกลาง ๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิตหรือเป็นเรื่องของชีวิตแท้ ๆ ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการหรือดำเนินการใด ๆ ขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตน และไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ นั้นจะเจริญขึ้นเสื่อมลงหรือสูญสลายไปหรือเกิดสิ่งใหม่ขึ้นมาแทน (ธณพร โปมิน และอุทัย กมลศิลป์, 2565)

ดังนั้น การบริหารองค์กรจึงจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรการบริหารหลายอย่างประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสียหาย ให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์กร จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง โดยการนำเอาหลักอริยสัจ 4 มาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลที่ดีต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7
2. เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

องค์กรที่นำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จ มีขั้นตอนของกระบวนการบริหารความเสี่ยงหลัก ๆ (ธัญญรัตน์ สายใหม่, 2560; ระเบียบ สวนพันธุ์, 2560; วิวัฒน์ ตูจางนงค์, 2560; วัฒนะ กัลป์ยาณพัฒนกุล, 2560; ศูนย์บริหารความเสี่ยงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565) ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กรต้องมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ขององค์กรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้

2. การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) เป็นการบ่งชี้เหตุการณ์ซึ่งอาจจะเป็นความเสี่ยงต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้โดยผู้บริหารจะต้องพิจารณาความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น แหล่งความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) โดยพิจารณาการจัดการความเสี่ยง/การควบคุมที่มี และการประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงที่เหลืออยู่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง

4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) เป็นการกำหนดแผนการจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยผู้บริหารอาจเลือกใช้วิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจใช้หลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจเกิดขึ้นและผลกระทบของเหตุการณ์เพื่อให้อยู่ในช่วงที่องค์กรยอมรับได้ (Risk Tolerance) โดยหลักการตอบสนองความเสี่ยงโดยทั่วไป คือ

4.1 Terminate/Avoid (การหลีกเลี่ยง) ลดโอกาสที่จะเกิดให้เหลือศูนย์ โดยอาจจะหยุดหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมที่เป็นความเสี่ยงนั้น ๆ

4.2 Take (เฝ้าระวัง) ยอมรับความเสี่ยงนั้น หากเป็นความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ หรือเป็นความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะภารกิจขององค์กร

4.3 Treat (ควบคุม ลดโอกาสที่จะเกิดให้น้อยลง/ลดปริมาณความเสียหายให้น้อยลง โดยการหา กิจกรรมควบคุมมาลดความเสี่ยง การออกแบบระบบการควบคุมภายใน หรือการแก้ไขปรับปรุงงาน เป็นต้น

4.4 Share/Transfer (กระจาย/ถ่ายโอน) เป็นการโอนความเสี่ยงไปให้องค์กรอื่นหรือหน่วยงานอื่น จัดการแทน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาจเป็นการทำประกันภัยนั่นเอง

5. กิจกรรมการควบคุม (Control Activity) โดยผู้บริหารองค์กรจะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการควบคุมความเสี่ยง เป็นนโยบายและกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการจัดการความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุมอาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ลักษณะธุรกิจ โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งต่อกิจกรรมการควบคุม คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการพิจารณาประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และพิจารณาการปฏิบัติเพิ่มเติมที่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยง และควรมีการกำหนดวันแล้วเสร็จให้ชัดเจน

6. การติดตามผล (Monitoring) เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการความเสี่ยงมีคุณภาพและมีความเหมาะสม และการบริหารความเสี่ยงได้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับขององค์กร ความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้รับการรายงานต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบ ซึ่งการติดตามการบริหารความเสี่ยงสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การติดตามอย่างต่อเนื่องหรือการติดตามเป็นรายครั้ง การติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วทั้งที่ และถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน การติดตามเป็นรายครั้ง เป็นการดำเนินการภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วหากองค์กรมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้องค์กรควรมีการจัดทำรายงานความเสี่ยงเพื่อให้การติดตามการบริหารความเสี่ยงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้ การติดตามที่ดีจะต้องไม่เป็นภาระแก่ผู้ดำเนินงาน รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายจนไม่สามารถจัดการความเสี่ยงได้อย่างทันการณ์ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2565)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยงเป็นการกำหนดขั้นตอนที่เหมาะสมของการบริหารความเสี่ยงในองค์กร เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดการกับแต่ละความเสี่ยง รวมทั้งการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง เป็นต้น ซึ่งมีขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ดังนี้ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง (Objective Setting) 2. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) 3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) 4. การจัดการกับแต่ละความเสี่ยง (Risk Response) 5. การติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง (Monitoring)

หลักอริยสัจ 4

กระบวนการของหลักอริยสัจ 4 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารความเสี่ยงได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการแก้ไขให้ชัดเจนครบถ้วน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย คือ ศึกษาปัญหา (ทุกข ญาณ) หมายถึง ต้องศึกษาปัญหาให้แจ้งชัด ค้นหาสาเหตุ (ทุกขสมุทเย ญาณ) หมายถึง ต้องค้นหาสาเหตุของปัญหาให้พบ กำหนดเป้าหมายหรือจุดจบของการแก้ปัญหา (ทุกขนิโรธ ญาณ) หมายถึง ต้องวางเป้าหมายในการแก้ปัญหาให้ชัดเจน และกำหนดวิธีการ (ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ญาณ) หมายถึง ต้องรู้หรือกำหนดวิธีการในการแก้ไขปัญหาละเอียดทุกปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม ได้แก่

1.1 ขั้นรู้ปัญหา ในการแก้ปัญหา อันดับแรกต้องรู้จักปัญหาแต่ละปัญหาเสียก่อนว่าปัญหามีอยู่จริงและสร้างความทุกข์ทั้งทางกาย ทางใจอย่างไร จากนั้นก็ต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ต้องตรวจสอบดูให้ถี่ถ้วน สิ่งที่เราเข้าใจว่าเป็นปัญหานั้น เป็นปัญหาจริงหรือไม่ ในขั้นตอนของปัญหานี้ การกำหนดรู้ปัญหาอย่างถูกต้องตรงประเด็น เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก ฉะนั้น ในขั้นนี้จึงต้องศึกษาให้ระดับของปัญหาอย่างชัดเจน

1.2 ขั้นหาสาเหตุ ต้องรู้สาเหตุหรือปมของปัญหาอย่างถูกต้องว่าปัญหานั้น ๆ เกิดจากสาเหตุคืออะไร ปัญหาแต่ละปัญหาอาจมีสาเหตุอย่างเดียวหรือหลายสาเหตุก็ได้ เมื่อรู้สาเหตุของปัญหาแล้ว ในขั้นนี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ให้ละหรือกำจัด กล่าวคือ เมื่อรู้ว่าจะอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาก็ละหรือกำจัดสิ่งอันเป็นสาเหตุนั้น และต้องมีการตรวจสอบว่า สาเหตุ แห่งปัญหาทั้งหมดได้รู้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็นแล้วหรือยัง ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ละหรือกำจัดนั้น ได้ปฏิบัติตามหรือไม่ ฉะนั้น ในขั้นนี้ จึงต้องหาสาเหตุของปัญหาให้พบ สาเหตุของปัญหาคืออะไร

1.3 ขั้นกำหนดเป้าหมาย ในการแก้ปัญหาแต่ละอย่างจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหามีเป้าหมายหรือจุดหมายในการแก้ปัญหาระดับไหน กล่าวคือ จะแก้ปัญหานั้นให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาด หรือจะเป็นเพียงการบรรเทาหรือลดความรุนแรงของปัญหาลงเท่านั้น ซึ่งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดในการแก้ปัญหา และขั้นสุดท้ายต้องมีการตรวจสอบดู ว่าจุดหมายแห่งการแก้ปัญหานั้น ๆ ถูกต้องชัดเจนแล้วหรือยัง กล่าวโดยสรุปก็คือ ต้องวางเป้าหมายในการแก้ปัญหาไว้ให้ชัดเจนว่า เป็นการแก้ไขระดับใด คือ ยับยั้ง บรรเทา หรือทำให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหานั้น ๆ

1.4 ขั้นรู้หรือกำหนดวิธีการแก้ไข ขั้นนี้เป็นขั้นสรุปความคิดทั้งหมดที่ได้จากการรู้ขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอนข้างต้นอย่างชัดเจนจนสามารถกำหนดวิธีปฏิบัติหรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดหมายในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในขั้นตอนนี้เรียกว่าเป็นทั้งแก้ปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอีกอย่างมีระบบแบบแผน และที่สำคัญคือ ต้องมีการตรวจสอบดูผลการปฏิบัติว่า แผนงานหรือวิธีดำเนินการเพื่อแก้ปัญหานั้นที่นำเสนอไปนั้น นำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนหรือยัง เมื่อปฏิบัติตามวิธีที่ได้นำเสนอนั้นแล้วได้รับผลเป็นอย่างไร ปัญหาได้รับการแก้ไขหรือยัง แก้ปัญหาได้ในระดับไหน

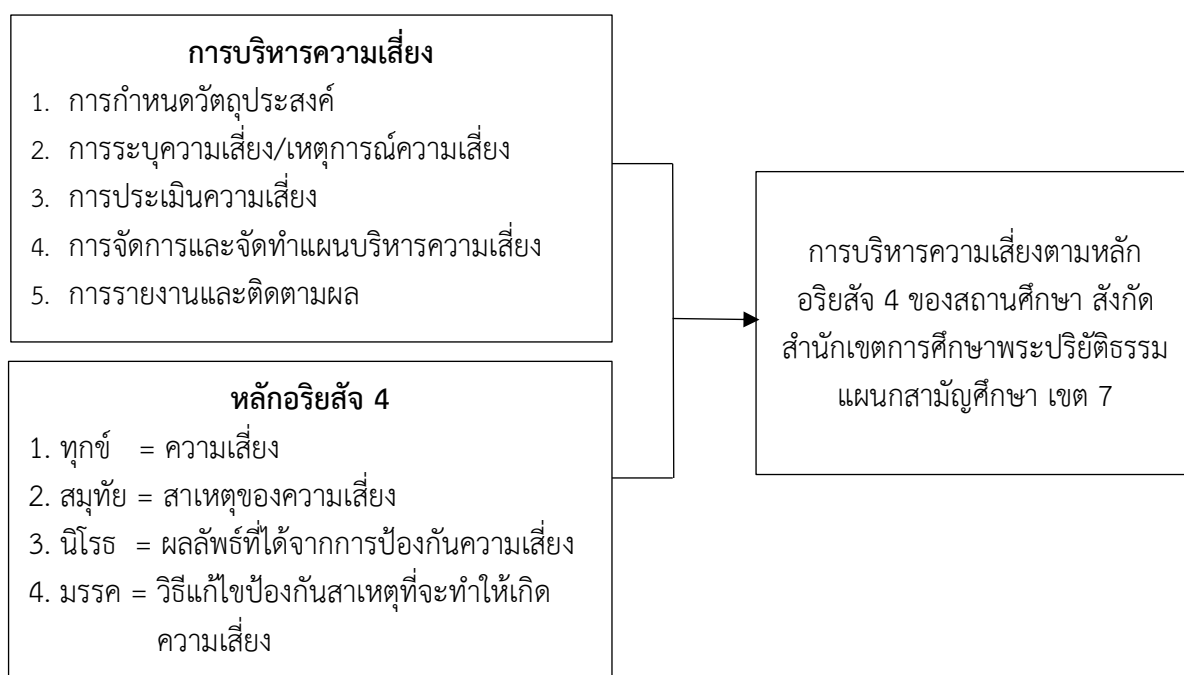
2. ขั้นปฏิบัติการ คือ ดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นตามวิธีการที่พระพุทธเจ้าได้ทรงค้น พบว่า เป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่จะแก้ปัญหของชีวิตได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ คือ วิธีการที่เรียกว่า “หลักมัชฌิมาปฏิปทา” หมายถึงทางสายกลาง ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ช่วยให้แก้ไขปัญหได้สำเร็จโดยวิธีการที่ไม่ตั้งหรือหย่อนจนเกินไป เป็นหนทางอันประเสริฐที่สามารถสรุปลงในมรรค 8 คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

2.1 หลักปัญญาศึกษา โดยใจความ ก็คือ ดานความรู้ หมายความว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่ตองการแก้ไข ในด้านความรู้นี้ ต้องมีความรู้ในเรื่องนี้ คือให้รู้ปัญหา ให้รู้ความจริง ให้รู้วิธีแก้ไข และให้รู้วิธีป้องกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ไปในทางที่พึงประสงค์

2.2 หลักศีลศึกษา โดยใจความ ก็คือ ด้านพฤติกรรม กล่าวคือ สิ่งที่จะต้องแก้ไขควบคู่กันไปกับการแก้ไขด้านความรู้และความคิด ก็คือการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการทำงาน โดยใช้วิธีส่งเสริม ป้องกัน และวางแผนงานก่อนการดำเนินงานต่าง ๆ

2.3 หลักจิตตศึกษา โดยใจความ ก็คือ ด้านจิตใจ กล่าวคือ ในการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้และด้านพฤติกรรมนั้น จะบรรลุผลตามเป้าหมายได้ ก็ต่อเมื่อจิตใจต้องมีความพร้อมที่จะรับการแก้ไขด้วยจิตใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของชีวิต เพราะคนที่ฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตใจได้แล้วเป็นผู้ประเสริฐที่สุดทั้งในด้าน ความคิด การพูด และการกระทำต่าง ๆ ก็จะไปหมดทุกอย่างจากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการแก้ปัญหตามหลักอริยสัจ 4 นั้น เป็นวิธีการแก้ปัญหที่เป็นระบบ ปฏิบัติได้จริงและสามารถตรวจสอบได้ เพียงแต่ผู้ประสบปัญหาต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “วิริเยน ทุกขมจเจติ” บุคคลล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร ซึ่งหมายถึง ปัญหาสามารถแก้ไขได้จากความเพียรพยายามของตนเอง และต้องใช้สติปัญญาพิจารณาไตรตรองอย่างรอบคอบด้วย (ธัญทิพย์ วิภาพงศ์ศานต์, 2553)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบบแผนผสมผสาน (Convergent design) (Creswell, 2015 อ้างถึงในสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ, 2565) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัยและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดเลย จำนวน 46 โรงเรียน มีผู้บริหาร ครู บุคลากร ทั้งหมดจำนวน 436 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 205 รูป/คน

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 7 จำนวน 205 รูป/คน และ 1) การสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 รูป/คน

ทำการวิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินความเสี่ยงตามหลักของสมุทัย (Risk Assessment of Samudaya) ด้านการรายงานและติดตามผลตามหลักของนิโรธ (Reporting and Monitoring of Nirodha) ด้านการจัดการและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามหลักของมรรค (Risk Response of Magga) ด้านการระบุความเสี่ยง/เหตุการณ์ความเสี่ยงตามหลักของสมุทัย (Identify Risk of Samudaya) และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักของทุกข์ (Objective Setting of suffering) ตามลำดับ

การศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ในภาพรวม พบว่า การบริหารความเสี่ยงหรือการจัดการความเสี่ยงจะต้องทำอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ มีขั้นตอนและการดำเนินการ คือ ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญวัฒนธรรม โครงสร้าง กฎหมาย นโยบายภาครัฐ ระบบสารสนเทศ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ การนำความเสี่ยงไปดำเนินการปฏิบัติเพื่อลดโอกาสและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น กำหนดกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงให้กับบุคลากรภายในโรงเรียน การแจ้งข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้กับครูและบุคลากรใน

เรื่องแนวทางการปฏิบัติด้านการจัดการความเสี่ยง การติดตามประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยงที่กำหนดไว้ มีการติดตามผลรายครึ่งและระหว่างปฏิบัติงาน แล้วนำมารายงานผลเพื่อนำไปพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น

การนำเสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ต้องจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน ต้องสนับสนุนครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบภายใน เพื่อรองรับการประเมินจากภายนอกต่อไป ต้องมีการจัดทำแผนปรับปรุงหลักสูตร และปรับกระบวนการเรียนการสอนให้บุคลากร ตลอดจนมีการนิเทศและติดตามแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนทางการเงิน ตรวจสอบและติดตามการรับตลอดจนพัสดุ ออมทรัพย์หรือเจ้าหน้าที่ทุกคนให้มีความรู้ด้านกฎระเบียบเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นระหว่างการทำงาน ส่งครูหรือเจ้าหน้าที่ให้ไปอบรมตามสถาบันต่าง ๆ เป็นกันเองกับครู และกระตุ้นให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถ ให้ครูทำแผนการสอนที่ไม่ต้องสวดยหรู แต่ต้องถูกต้องตามแบบแผน เขียนมาไม่ต้องกลัวว่าจะทำผิด ให้ใช้การเสริมแรง ให้กำลังใจพร้อมแนะนำ การประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียนต้องใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ประชาสัมพันธ์ทางเฟสบุ๊ค ไลน์ หรือเพจต่าง ๆ ต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงานเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน ควรมีหลักธรรมในการบริหารคือ อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ = ความเสี่ยงสมุทัย = สาเหตุของความเสี่ยง นิโรธ = ผลลัพธ์ที่ได้จากการป้องกันความเสี่ยง มรรค = วิธีแก้ไขป้องกันสาเหตุที่จะทำให้เกิดความเสี่ยง

อภิปรายผล

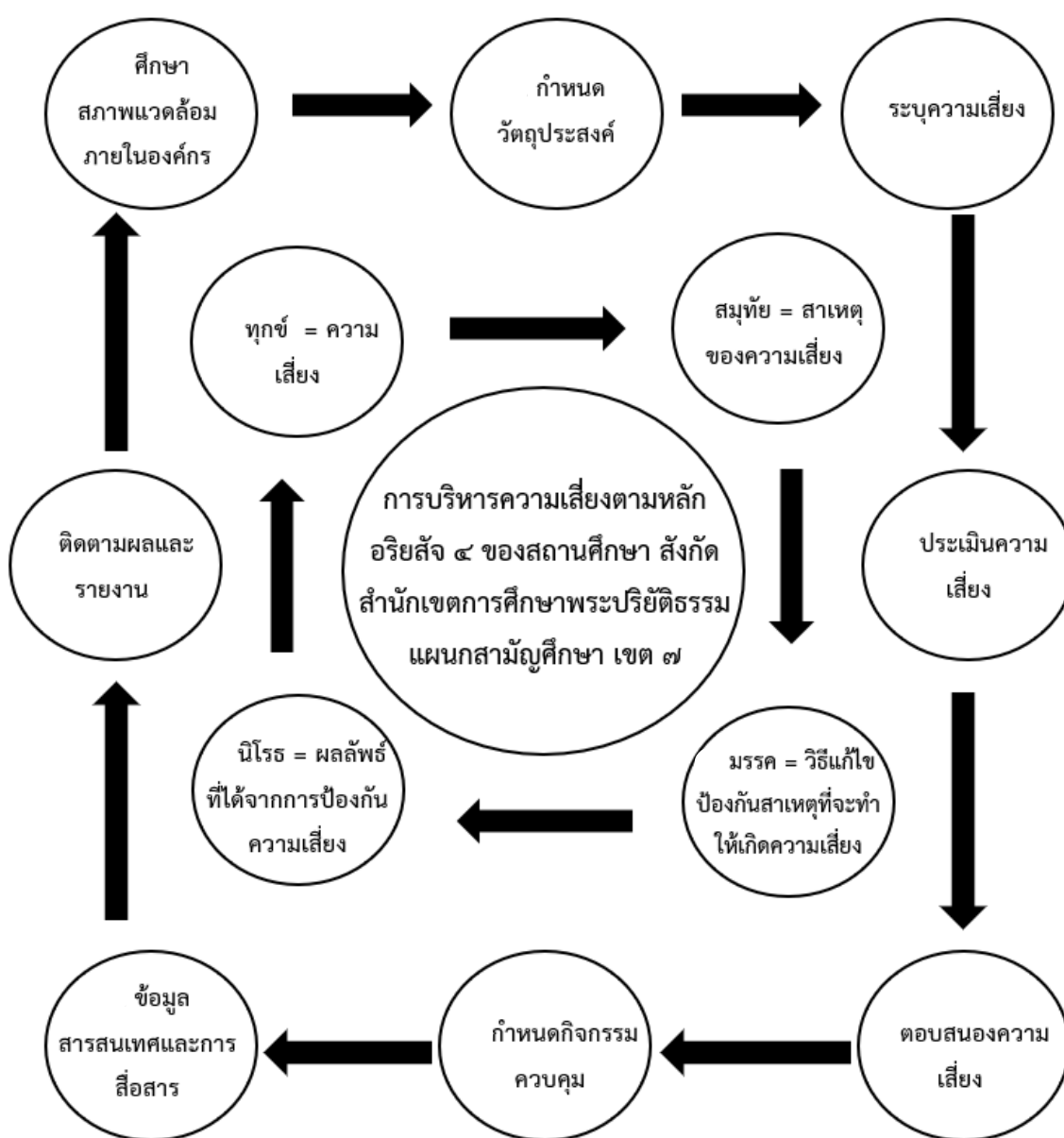
สภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินความเสี่ยงตามหลักของสมุทัย (Risk Assessment of Samudaya) สถานศึกษาควรมีการวางแผนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ประเมินผลความคืบหน้าของการบรรลุมรรคผลของการดำเนินงานในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จัดระบบตรวจสอบภายในให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส สุจริต และควรมีการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร ด้านการรายงานและติดตามผลตามหลักของนิโรธ (Reporting and Monitoring of Nirodha) สถานศึกษาควรสร้างชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองนักเรียน ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีการรายงานหลักฐาน เอกสารการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามระยะเวลาที่กำหนด และสถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมภายในและตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดการและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามหลักของมรรค (Risk Response of Magga) สถานศึกษาควรมีแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการผิดวินัย/กฎระเบียบ/มาตรการ/ข้อกำหนด มีการเฝ้าระวัง การหลอกลวง การโกง การกระทำที่ไม่เหมาะสมของผู้ทำสัญญา สถานศึกษาควรมีแผนการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาที่กระทำได้อย่างรวดเร็ว ใช้งบประมาณน้อย และมีประสิทธิภาพ ด้านการระบุความเสี่ยง/เหตุการณ์ความเสี่ยงตามหลักของสมุทัย (Identify Risk of Samudaya) สถานศึกษาควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาอื่น มีการเสริมสร้างและป้องกันการผิดวินัย แบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลสถานศึกษา และ ไม่ควรมีกฎระเบียบมากจนเกินไป และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ตามหลักของทุกข์ (Objective Setting of suffering) สถานศึกษาควรมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานครอบคลุม จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ ตู้อำวงศ์ (2560) เรื่อง รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้าน กลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ และความเสี่ยงด้านการเงิน ตามลำดับ

จากการศึกษาสภาพและศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงสามารถสรุปและนำเสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ได้เป็นรายข้อ ดังนี้ 1) ต้องจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอนมีการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ ระบุความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยงมีการตอบสนองความเสี่ยง กำหนดกิจกรรมควบคุม สร้างข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และมีการติดตามผลและรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญารัตน์ สายใหม่ (2560) เรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปทุมธานี กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การประเมินมาตรการควบคุม มีการบริหาร/จัดการความเสี่ยง การรายงาน และมีการติดตามและทบทวน 2) ต้องสนับสนุนครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบภายใน เพื่อรองรับการประเมินจากภายนอกต่อไป 3) ต้องมีการจัดทำแผนปรับปรุงหลักสูตร และปรับกระบวนการเรียนการสอนให้บุคลากร ตลอดจนมีการนิเทศและติดตาม 4) แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนทางการเงิน ตรวจสอบและติดตามการรับตลอดจนพัสดุ 5) ออมมครูหรือเจ้าหน้าที่ทุกคนให้มีความรู้ด้านกฎระเบียบเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นระหว่างการทำงาน 6) ส่งครูหรือเจ้าหน้าที่ให้ไปอบรมตามสถาบันต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบ สวนพันธ์ (2560) เรื่อง การรับรู้การบริหารความเสี่ยงของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้เสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นต้นแบบในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยง สร้างแรงจูงใจและสร้างความตระหนักแก่บุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารควรชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงนโยบายการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้การดำเนินงานด้านความเสี่ยงไปในทิศทางเดียวกัน ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของหน่วยงานในการร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายด้านการบริหารความเสี่ยง และเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการพัฒนางานด้านการบริหารความเสี่ยง 7) เป็นกันเองกับครู และกระตุ้นให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถ 8) ให้ครูทำแผนการสอนที่ไม่ต้องสวดยหุ แต่ต้องถูกต้องตามแบบแผน เขียนมาไม่ต้องกลัวว่าจะทำผิด ให้ใช้การเสริมแรงให้กำลังใจพร้อมแนะนำ 9) การประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียนต้องใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ประชาสัมพันธ์ทาง เฟสบุ๊ก ไลน์ หรือเพจต่าง ๆ 10) ต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมของโรงเรียน 11) ควรมีหลักธรรมในการบริหาร คือ อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ - สถานศึกษามีความเสี่ยง สมุทัย - โอกาสในการเกิดความเสี่ยง มรรค - การแสวงหาวิธีการป้องกันความเสี่ยง และ นิโรธ - ความสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนะ กัลป์ยาณั พัฒนกุล (2560) เรื่อง การบริหารความเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า บูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงด้วยหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารความเสี่ยง คือ การนำแนวคิด ทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารความเสี่ยง เพื่อการบริหารจัดการพุทธบริษัทให้มีความสามัคคี และเข้าถึงหลักคำสอน และเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากความเสี่ยง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ทั้งหมด 4 ประเด็นคือ 1) ด้านบริหารวิชาการตามหลักนิโรธ 2) ด้านบริหารงบประมาณตามหลักทุกข์ 3) ด้านบริหารงานบุคคลตามหลักสมุทัย 4) ด้านบริหารทั่วไปตามหลักมรรค และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้องค์ความรู้ผู้บริหารต้องมีการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ = ความเสี่ยง สมุทัย = สาเหตุของความเสี่ยง นิโรธ = ผลลัพธ์ที่ได้จากการป้องกันความเสี่ยง มรรค = วิธีแก้ไขป้องกันสาเหตุที่จะทำให้เกิดความเสี่ยง เมื่อทราบถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแล้ว ก็หาวิธีในการจัดการความเสี่ยงหรือควบคุมความเสี่ยงนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงขอสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังภาพ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. การจัดการความเสี่ยงด้านการกำหนดวัตถุประสงค์อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สถานศึกษาสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ควรมีนโยบาย การป้องกัน อบรมให้ความรู้และกำกับติดตามความเสี่ยงในสถานศึกษาด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสี่ยง
2. สถานศึกษาขับเคลื่อนและรับนโยบายที่ได้รับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยมีคณะกรรมการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความเสี่ยงความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 ร่วมกัน
2. ผู้บริหารควรนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7 นี้มาปฏิบัติอย่างทั่วทั้งองค์กรในทุก ๆ กิจกรรมการปฏิบัติงานควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- ธมพร โปมิน และอุทัย กมลศิลป์. (2565). อริยสัจ 4: พุทธวิธีเสริมสร้างการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 7(1), 1-10.
- ธัญทิพย์ วิชาพงศ์ศานต์. (2553). *ศึกษาการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานตามแนวทางอริยสัจ 4*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญญารัตน์ สายใหม่. (2560). *การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ระเปียบ สอนพันธุ์. (2560). *การรับรู้การบริหารความเสี่ยงของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ ตูจ่านงค์. (2560). *รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วัฒน์ กัลป์ยาน์พัฒนกุล. (2560). *การบริหารความเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2565). *ERM เครื่องมือสำคัญ: บริหารความเสี่ยงองค์กร*.
<https://www.ftpi.or.th/2015/425>
- ศูนย์บริหารความเสี่ยงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- สัมพันธ์ กางเพ็ง, ชุติภา บุตรดีวงศ์, สมเกียรติ เจษฎากุลทวิ, พสิษฐ์ อมรเชษฐ์, และอภิชาติ นาเลาห์.
(2565). การวิจัยแบบผสมผสานวิธี: กระบวนทัศน์การวิจัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์
ปัญญา*, 1(3), 66-85.
- Fiore, D.J. (2013). *Introduction to Educational Administration: Standards, Theories, and
Practice*. 2nd ed. New York: Routledge.
- Hoy, W.K., and Miskel, C.G. (2013). *Educational Administration: Theory, Research, and
Practice*. 9th ed. New York: McGraw-Hill.